

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหา ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 ผู้วิจัย และผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ศึกษา สภาพ ปัจจุบัน ปัญหา และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ประเมินตนเอง ระยะที่ 2 เป็นการ นำหลักการบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยนำขั้นตอนแนวคิดของ เดมมิส และคณะ ซึ่งได้นำเอาแนวคิดของ เลวิน มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นการสังเกตและขั้นสะท้อนผล ซึ่งทำการพัฒนาตามกลยุทธ์ 1 วงรอบ โดยมีขั้นการนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503)
2. เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) โดยใช้การจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้

สภาพก่อนดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านแคน(วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการสังเกต พบว่า

นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีพฤติกรรมกาปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับ ดี เป็นการปฏิบัติตนเป็นประจำเป็นที่น่าพอใจ มีนักเรียนบางส่วนประพฤติตนไม่เหมาะสม ขาดคุณธรรมจริยธรรมซึ่งต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป จากผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ตามแบบสอบถามเพื่อประเมินพฤติกรรมนักเรียน โดย ผู้วิจัย ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 10 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 90 คน (นักเรียนกลุ่มเป้าหมายประเมินตนเอง) ผู้ปกครอง จำนวน 30 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน เป็นผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษา ในระยะที่ 1 พบว่า พฤติกรรมโดยรวมทุกด้าน มีค่าพฤติกรรมกาปฏิบัติเฉลี่ย 3.65 ระดับพฤติกรรม มาก ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้ร่วมวิจัยกำหนดกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 คือ กลยุทธ์ การเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา กลยุทธ์การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์ กลยุทธ์การไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า และการเคารพกัน กลยุทธ์การเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ

ผลการพัฒนานักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา กลยุทธ์การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์ กลยุทธ์การไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า และการเคารพกัน กลยุทธ์การเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาขั้นเบื้องต้น คือ ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงาม มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ปฏิบัติตนเป็นคนดี โดยเป็นผู้มีความกตัญญู มีความประหยัด มีความซื่อสัตย์ และมีวินัย ซึ่งพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่พัฒนาอย่างเห็นชัดเจน คือ การเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ เดินแถวเพื่อมาทำกิจกรรมเคารพธงชาติเป็นระเบียบเรียบร้อย การเข้ารับบริการต่างๆ เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง ไม่แย่งชิงกัน การช่วยเหลือร่วมมือกันในการทำความสะดวกห้องเรียน การทำความสะดวกเขตบริเวณรับผิดชอบ ทำให้ห้องเรียนและเขตบริเวณรับผิดชอบมีความสะดวกอยู่เสมอ การขโมยสิ่งของมีน้อยมาก นักเรียนกล้าพูดกล้าแสดงออกพูดแต่ความจริง แสดงถึงนักเรียนมีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัด มีการออม มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ใช้ทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนอย่างประหยัด แสดงถึงนักเรียนมีความประหยัด นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีการเคารพครูเมื่อเดินผ่านครูหรือเมื่อครูเดินผ่าน ไหว้ผู้ปกครองเมื่อมาโรงเรียนและเลิกเรียน มาโรงเรียนทันเวลา แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน แสดงถึงนักเรียนมีระเบียบวินัย นักเรียนประพฤติเป็นคนดีช่วยเหลืองานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ยินดีช่วยเหลืองานบ้าน รักษาสมบัติของโรงเรียน แสดงถึงนักเรียนมีความกตัญญู จากการดำเนินงานสะท้อนให้เห็นว่า กลยุทธ์ทั้ง 4 กลยุทธ์ เป็น

กลยุทธ์ที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้ฝึกปฏิบัติจริง เรียนรู้เรื่องที่มีความหมาย ใกล้เคียง สนองความต้องการ ความสนใจของนักเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมแสดงออกถึงความเป็นคนดี มีพฤติกรรมด้านความกตัญญู ความประหยัด ความซื่อสัตย์ และความมีวินัย อยู่ในระดับดีขึ้นทุกด้าน คือ ก่อนดำเนินการ มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.65 ระดับพฤติกรรม มาก และหลังดำเนินการ พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติโดยรวม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีการพัฒนาขึ้นทุกด้าน โดยมีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 4.52 ระดับพฤติกรรม ดีมาก

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ในการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการดำเนินการดังนี้

การดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา กลยุทธ์การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์ กลยุทธ์การไหว้ การเคารพผู้อาวุโส กว่า และการเคารพกัน กลยุทธ์การเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ หลังการดำเนินการพัฒนาตามกลยุทธ์ ผลที่เกิดขึ้น มีดังนี้

ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กลยุทธ์การเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา หลังการดำเนินการพัฒนาตามกลยุทธ์ ผลที่เกิดขึ้น พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกในพฤติกรรมด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความมีวินัยในทางที่ดีทุกพฤติกรรม สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้ตามระเบียบของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ลดลงมาก มีการช่วยเหลือแบ่งปันกันมากขึ้น มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนได้มากขึ้น ผลงานสำเร็จเห็นได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัติ จันคาคุณ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมบริหารจิตเจริญปัญญาโรงเรียนวิถีพุทธ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 โดยใช้กิจกรรมการฝึกอบรมการเข้าค่าย

พุทธบุตรพุทธธรรม พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา การมีความเคารพ ความมีสมาธิและปัญญา เปลี่ยนไปอยู่ในระดับที่ดีขึ้นมาก

ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ

โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กลยุทธ์การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์ หลังการดำเนินการพัฒนาตามกลยุทธ์ ผลที่เกิดขึ้น พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา สามารถปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการเดินจงกรม การทำสมาธิ ทำให้นักเรียนมีสติ มีสมาธิ มีปัญญาเพิ่มขึ้น พฤติกรรมการปฏิบัติด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความมีวินัย ปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นมาก มีการปฏิบัติตนต่อบุคคลต่าง ๆ ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน การทะเลาะวิวาทลดลงอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณี ยมศรีเคน (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของพระพุทธศาสนา มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวที รู้จักประหยัด และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งอยู่ในระดับที่ดีขึ้นมาก

ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ

โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กลยุทธ์การไหว้ การเคารพผู้อาวุโส กว่า และการเคารพกัน หลังการดำเนินการพัฒนาตามกลยุทธ์ ผลที่เกิดขึ้น พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความอ่อนน้อมถ่อมตนมากขึ้น รู้จักทำความเคารพคุณครู คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ปกครอง พฤติกรรมการปฏิบัติด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความมีวินัย ปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นมาก มีการปฏิบัติตนต่อบุคคลต่าง ๆ ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรัล แก้วเบ็ง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านการวัชระธรรม โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า นักเรียนแสดงความเคารพครู – อาจารย์ อย่างนอบน้อมตามสถานการต่าง ๆ เช่น ประชูดเข้าออกโรงเรียนตอนเช้า เวลาครูเดินผ่าน เวล่านักเรียนเดินผ่านครู หรือเวลานักเรียนเข้าพบครู นักเรียนแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสมและนอบน้อม

ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ

โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กลยุทธ์การเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ หลังการดำเนินการพัฒนาตามกลยุทธ์ ผลที่เกิดขึ้น พบว่า

นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีสติ มีปัญญามากขึ้น พฤติกรรมการปฏิบัติด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความมีวินัย ปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองย้อม ศาครสูงเนิน (2549 : 222) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์นักเรียนแบบยั่งยืนตามแนวไตรสิกขา โรงเรียนบ้านอืดอคอนหวายขมิ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทั้งหมด 12 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม กิจกรรมเข้าแถวคีมีวินัย กิจกรรมนั่งสมาธิก่อนเรียน กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันอาลานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กิจกรรมอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมกลุ่มทำความสะอาด กิจกรรมออมทรัพย์ครูนักเรียน และกิจกรรมบันทึกการทำความดีของหายได้คืน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความพร้อม และเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการสอนด้านอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านแคน(วันครู 2503) เป็นวิธีการที่มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยดำเนินการตามกลยุทธ์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่นำเสนอ เป็นเพียงส่วนหนึ่งในกลยุทธ์หลาย ๆ กลยุทธ์ ซึ่งโดยเฉพาะกลยุทธ์การเข้าค่ายบริหารจัดการจิตเจริญปัญญา นับว่าเป็นกลยุทธ์ ที่สามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนได้มาก จึงควรกำหนดเป็นปฏิทินของโรงเรียนทุกปี และควรนำนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เข้าค่ายอบรมด้วยจะทำให้นักเรียนทั้งโรงเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีขึ้น

1.2 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นการนำวิธีการ แนวทางที่ได้ปฏิบัติตามสภาพจริงตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา โรงเรียนอื่น ๆ สามารถนำวิธีการนี้ไปใช้และปรับให้เข้ากับบริบทของแต่ละสถานศึกษาของตัวเองได้

1.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ของผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องทำอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยอาศัยการประพฤติปฏิบัติ ที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในด้านที่มีผลการประเมินน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการประหยัด

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในด้านอื่นนอกเหนือจาก 4 ประเด็น เช่น ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในช่วงชั้นที่ 2 และ 4 ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY